

נזירות בחוץ לארץ

הלל מרצבר, יד בנימין

א. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף יט עמוד ב

מתני'. מי שנזר נזירות הרבה והשלים את נזירותו, ואח"כ בא לארץ, בש"א: נזיר שלשים יום, ובית הלל אומרים: נזיר בתחלה {כמניין הימים שנה}. מעשה בהילני המלכה שהלך בנה למלחמה, ואמרה, אם יבוא בני מן המלחמה בשלום אהא נזירה שבע שנים, ובא בנה מן המלחמה והיתה נזירה שבע שנים, ובסוף שבע שנים עלתה לארץ, והורוה בית הלל שתהא נזירה עוד שבע שנים אחרות...

גמ'. ... דכולי עלמא משום גושה {אדמת ארץ העמים} גזרו עליה, וב"ש סברי: בסתם נזירות קניסנא, וב"ה סברי: כי קניסנא - בתחילת נזירות.

ב. תוספות - מסכת נזיר דף כ עמוד א ד"ה לימא

לב"ש לא קניס אלא ל" יום, וב"ה סברי אף על גב דגלוי לכל **דטומאה** דרבנן הוא ואינה כשאר אהל, קניסין ליה בתחילת נזירות. ובקנסא הוא דפליגי.

ג. רמב"ם - הלכות נזירות פרק ב הלכה כא

אין הנזירות נוהגת אלא בארץ ישראל, ומי שנזר בחוצה לארץ קונסין אותו ומחייבין אותו לעלות לארץ ישראל ולהיות נזיר בארץ ישראל כמניין הימים שנזר, לפיכך מי שנזר **בזמן הזה** בחוצה לארץ כופין אותו לעלות לארץ ישראל ולהיות נוהג שם נזירות עד שימות או עד שיבנה המקדש ויביא קרבנותיו במלאת ימי נזרו.

ד. ראב"ד - השגות על הרמב"ם

כופין אותו לעלות לא"י - א"א למה כופין אותו לעלות ולמנות וכי יש שם טהרה? והלא כלנו טמאין טומאת מת ואין כאן הפרש בין א"י לח"ל ואסור להזיר בכל מקום?

ה. מגדל עוז - הלכות נזירות פרק ב הלכה א

ומה שהקשה הראב"ד ז"ל וכי יש שם טהרה והלא כולנו טמאים טומאת מת, **תמה** אני על קושייתו דהא להדיא גרסינן על מתני' בגמ'... כי בחוצה לארץ **דוקא קנסו** ואפילו בשידה תיבה ומגדל שיהא טמא, אבל בא"י בשידה תיבה ומגדל טהור דלא קנסו בה ושם יכול למנות בטהרה. וזהו כדברי ר"מ ז"ל וכלשון הגמרא.

ו. רדב"ז - הלכות נזירות פרק ב הלכה ב

קשיא ליה להראב"ד ז"ל בשלמא בזמן שהיה להם טהרה מטומאת מת כופין אותו לעלות ולמנות בטהרה אבל עתה שכולנו טמאי מת למה יכופו אותו לעלות לארץ ואין כאן הפרש בין א"י לחו"ל. ונ"ל **לתרץ** דאע"ג דכולנו טמאי מת מ"מ כל מאי דאפשר לן **לתקוני מתקנינן** והואיל וגזרו טומאה על ארץ העמים נמצא כל שעה שהוא בחו"ל מוסיף טומאה על טומאתו, וא"כ יש הפרש בין א"י לחו"ל. והלא מודה הרב שמי שנזר בנזיר שאסור ליטמא למתים אף על גב דכולנו טמאי מתים וכי מפני שנטמא בטומאה אחת יהיה מותר ליטמא בטומאה אחרת ומשום הכי כופין אותו לעלות לא"י שלא יוסיף טומאה בכל שעה. וזה ברור אצלי. ומה שכתב בעל מגדל עוז לתרץ קושיא זו אינו כלום **שלא דקדק** בפירוש הסוגיא.

ז. כסף משנה - הלכות נזירות פרק ב הלכה ב

לא ידעתי מנין לו אדרבה שנינו במשנה שהילני המלכה נדרה נזירות שבע שנים והשלימה נזירותה ואח"כ עלתה לארץ ואם כדברי רבינו למה לא חייבוה שתעלה לארץ? ... אפשר **שלא ידעו** חכמים בנזירותה עד שעלתה לארץ, או אפשר שהיתה צריכה לעמוד אותם שנים בח"ל מפני **תיקון המלכות**, אי נמי אפשר שלא עלתה לארץ אלא מפני **שחייבוה לעלות**.

ח. תוספות יום טוב - משנה נזיר פרק ג משנה ה

אפשר לומר שלפי שאינו אלא **קנס** בעלמא לא חייבוה להילני אלא לאחר שקיימה נזירתה בח"ל ולא להילני בלבד אלא לכל מי שידור כן לא נחייבוהו לעלות לא"י אלא **כשהשלים נזירתו בחו"ל** ולא דמי לנוזר והוא בבית הקברות שאם התרו בו ומשהה שם נחייבוהו מלקות כמ"ש הר"ב לעיל. דאזתה טומאה מדאורייתא היא אבל בטומאת ארץ העמים שהיא מדרבנן לא חייבוהו לעלות מיד אלא משלים נזירותו.

ט. חדושי הגרי"ז - נזיר דף יט עמוד ב [ג]

המבואר בדברי הרמב"ם דהא דאין נזירות בחו"ל אין זה משום טומאת ארץ העמים דאי משום טומאה הלא כתב הראב"ד דבין כך ובין כך אנו טמאים, וגם מש"כ שינהג שם נזירות עד שימות או שיבנה המקדש, והלא כיון שהשלים נזירותו שוב אין קפידא שיצא לחו"ל, וגם מש"כ שכופין אותו לעלות לא"י ואי משום טומאה הרי אסור להיות בחו"ל דהוא מטמא את עצמו, וא"כ מה דכופין הוא ע"כ **מדין אחר הוא**, דבאמת בדברי הר"מ היה נראה דטהור הוא וכגון דהוי דר בעליה שלא נטמא כי אם משום אוירא מ"מ הדין שיעלה לארץ **זוה משום קנס**, ולא משום טומאת ארץ העמים... משמע שאיכא דין דנזירות אינה נוהגת בחו"ל, ולא רק מפני הטומאה וצ"ב...

י. ערוך השולחן העתיד - הלכות נזירות סימן ז סעיף יט

ונ"ל דה"פ דוודאי מעיקר דין תורה נוהג נזירות בכל זמן ובכל מקום... אלא שחכמים אסרו לקבל נזירות בח"ל אפילו בזמן הבית דלמה יקבל נזירות במקום טומאה ולכן קנסוהו כשנהג נזירות בח"ל ובא לא"י שינהוג מחדש נזירות... וממילא דקונסין אותו לעלות לא"י שהרי בח"ל א"א לנהוג בטהרה. והראב"ד סובר דזה אינו רק בזמן הבית אבל עתה אין תועלת שהרי גם שם טמאים, והרמב"ם סובר כיון דבזמן הבית גזרו שיעלה לא"י **אין לנו כח לבטל עתה גזירתם** דהוה דבר שבמניין ואף שבטל הטעם מ"מ הגזירה לא בטלה, והולך הרמב"ם לשיטתו בפ"ב מממרים דאין ב"ד יכול לבטל וכו' אפילו **בטל הטעם**, והראב"ד לשיטתו שם דכשבטל הטעם בטלה הגזירה. כן נלע"ד ברור עם שהמפרשים לא ירדו לזה ע"ש.

יא. מנחת חינוך - אמור מצוה רסג אות יג

עיין ר"מ פ"ב מה' נזירות כ' דמי שקבל עליו נזירות בח"ל כופין אותו לעלות לא"י וע"ש בראב"ד וכ"מ כיון דבכל יום מתטמא בטומאות ארץ העמים ע"כ צריך לעלות לא"י. ונראה פשוט **דדוקא בנזיר** קונסים אותו דלמה קיבל עליו נזירות בח"ל כיון שהוא טמא בגזרת חז"ל, אבל הנהו כהני הנולדים בח"ל לא פשעו כלל אין עליהם שום איסור ומותרים להיות בח"ל. וזה פשוט. ופוק חזי כמה כהני איכא בח"ל אבל כהן מא"י או שנסע מח"ל לא"י בודאי **אסור לצאת לח"ל** אם לא ללמוד תורה. עיין ר"מ פ"ג מה' אבל דמכין כהן היוצא לח"ל מכת מרדות...

א. רמב"ם - פירוש המשנה - נזיר פרק ג משנה ה

אין הנזירות אפשרית בחוצה לארץ מפני הטומאה, ומה שאמרו בתוספתא נזירות נוהגת בארץ ובחוצה לארץ, רצונם לומר שהמחייב עצמו נזירות בחוצה לארץ נתחייב בכך על דרך הקנס, ולפיכך יעלה לארץ ישראל וינהוג שם נזירות.

מהלך השיעור:

- שיטת התוספות – האיסור מצד טומאת ארץ העמים.
- שיטת הרמב"ם – האיסור הוא מצד קנס החשיבות לעלות לארץ.
- מבואר בתוס' (ד"ה מי שנדר). ולפי זה באם קיבל עליו נזירות בזמן הזה, שאי אפשר להקריב קרבן נזירות, אין עליו חובה לעלות לארץ ישראל.
- אולם, בדברי הרמב"ם (הל' נזירות פ"ב הכ"א) מבואר שחובה על הנזיר גם בזמן הזה לעלות מחו"ל לארץ לפי דעת הרמב"ם העיר ה'מנחת חינוך' (מצוה רסג אות יז) כלפי כהנים בחו"ל, מדוע אין עליהם חובה לעלות לארץ, וז"ל: "ונראה פשוט, דדוקא בנזיר קונסים אותו, דלמה קיבל עליו נזירות בחו"ל, כיון שהוא טמא בגזירת חז"ל, אבל הנהו כהני הנולדים בחו"ל, שלא פשעו כלל, אין עליהם שום איסור ומותרים להיות בחו"ל, וזה פשוט, ופוק חזי כמה כהני איכא בחו"ל, אבל כהן מארץ ישראל או שנסע מחו"ל לארץ, בודאי אסור לצאת לחו"ל אם לא ללמוד תורה, עיין ר"מ פ"ג מאבל הי"ג דמכין כהן היוצא לחו"ל מכת מרדות... ", ועעו"ש.
- ברם גם כשננקוט כדעת הרמב"ם בגדר הקנס, שקנסו את הנזיר לעלות לארץ, יתכן שקנס זה לא נאמר רק בזמן הבית, וכפי שהשיג עליו הראב"ד בזה"ל: "אמר אברהם, למה כופין אותו לעלות ולמנות, וכי יש שם טהרה, והלא כולנו טמאין טומאת מת, ואין כאן הפרש בין אר"י לחו"ל, ואסור להזיר בכל מקום". ואמנם העולה מדברי הראב"ד חידוש גדול, שבזמן הזה אסור לקבל נזירות גם בארץ, דמאחר שכולנו טמאי מתים, גם בארץ דינו כחו"ל, ואין לקבל נזירות בגלל טומאת מת שיש כבר עלינו.
- ובביאור השקלא וטריא של הרמב"ם והראב"ד בזה, מן הנכון להביא את דברי הרדב"ז בפירושו על הרמב"ם בהלכה זו, וז"ל: "דקשיא ליה להראב"ד ז"ל, בשלמא בזמן שהיה להם טהרה מטומאת מת, כופין אותו לעלות ולמנות בטהרה, אבל עתה שכולנו טמאי מת, למה יכופו אותו לעלות לארץ, ואין כאן הפרש בין אר"י לחו"ל. ונ"ל לתרץ, דאע"ג דכולנו טמאי מת, מ"מ כל מאי דאפשר לן לתקוני מתקנינן, והואיל וגזרו טומאה על ארץ העמים נמצא כל שעה שהוא בחו"ל מוסיף טומאה על טומאתו, ואם כן יש הפרש בין אר"י לחו"ל, והלא מודה הרב שמי שנדר בנזיר שאסור ליטמא למתים, אף על גב דכולנו טמאי מתים, וכי מפני שנטמא בטומאה אחת יהיה מותר ליטמא בטומאה אחרת, ומשום הכי כופין אותו לעלות לארץ ישראל שלא יוסיף טומאה בכל שעה, וזה ברור אצלי".